

MERITUM

Pismo Podkarpackiego Kuratora Oświaty nr 8 sierpień 2017

Szanowni Państwo,
Dyrektorzy, Nauczyciele!

Gdy piszę te słowa, sezon urlopowy trwa w pełni. Odczuwalne zmniejszenie natężenia ruchu na drogach, ilości spraw napływających do urzędu i leniwy bieg codziennego dnia świadczą o tym dobitnie. Podczas gdy jedni dali się porwać wakacyjnym i urlopowym szaleństwom, inni czuwają nad ich bezpieczeństwem i... organizacją nowego roku szkolnego w myśl powiedzenia *Ktoś nie śpi, aby spać mógł ktoś*. Ot, taka logika. A rok zapowiada się i pracownicy i ciekawie. Zapewne zdominuje go najważniejsze wydarzenie, tj. 100 lecie Odzyskania Niepodległości, uczczone w licznych wydarzeniach, konferencjach, festynach czy sympozjach. Na bieżąco będzie można je śledzić na naszej stronie lub zaproponować własne działania inspirowane tym historycznym wydarzeniem. W kalendarium nowego roku szkolnego wpisują się także ważne przedsięwzięcia, współorganizowane przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty. We wrześniu polecamy Państwa uwadze akcję

wspólnego Narodowego Czytania. Tym razem w centrum uwagi drugiego września znajdzie się *Wesele* Stanisława Wyspiańskiego. Godna polecenia jest także konferencja pod patronatem MEN na temat: *Kształcenie zawodowe w kontekście Industry 4.0*, którą 18 września współorganizujemy wraz ze Stowarzyszeniem Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego *Dolina Lotnicza*, a dedykujemy dyrektorom, nauczycielom, rodzicom i przedstawicielom branży. Podczas konferencji chcemy zastanowić się nad przyszłością produkcji przemysłowej w kontekście technologicznej rewolucji oraz zmianami potrzebnymi w sposobie kształcenia wymuszonymi przez postęp. Porozmawiamy również na temat kompetencji miękkich pożądanymi obecnie przez pracodawców.

A zatem, jak Państwo widzą, zaczynamy z weselnym przytupem. Myśląc o wrześniu, życzę Państwu udanego startu w nowy rok szkolny.

Małgorzata Rauch
Podkarpacki Kurator Oświaty

Szkolne działania profilaktyczne w zakresie zachowań problemowych dzieci i młodzieży oraz postępowanie interwencyjne w sytuacjach kryzysowych

Szkoła zobowiązana jest do podejmowania działań profilaktycznych w zakresie zachowań problemowych dzieci i młodzieży, a także do działań interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych, czy trudnych. Obowiązek ten wynika z przepisów prawa oświatowego podanych poniżej.

Obowiązujący od 1 września 2017 r. artykuł 26 ust.1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz.U. 2017.59) zawiera zapis:

Szkoły oraz placówki, o których mowa w art. 2 pkt 3–5, 7 i 8, realizują program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

- 1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów, oraz
- 2) treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o przeprowadzoną diagnozę potrzeb i problemów występujących w danej społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j.Dz.U.2017.1189):

Art. 6. Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę;
- 2) wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 4) kształcić i wychowywać młodzież w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 5) dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności

wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2015.1249):

§ 1. 1. Szkoły i placówki prowadzą systematyczną działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną wśród uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły i placówki w celu przeciwdziałania narkomanii.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1, obejmuje działania uprzedzające mające na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych przez uczniów i wychowanków, charakteryzujących się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań, niosących ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ucznia lub wychowanka oraz jego otoczenia społecznego. § 5.3. 4) doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych.

W rozporządzeniu MENIS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U.2003.6.69 z późn. zm.):

§ 2. Dyrektor zapewnia bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w szkole lub placówce, a także bezpieczne i higieniczne warunki uczestnictwa w zajęciach organizowanych przez szkołę lub placówkę poza obiektami należącymi do tych jednostek.

W rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach Dz.U.2013.532):

§ 3.1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających w szczególności... 2) z niedostosowania społecznego; 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;.....8) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych; 9) z niepowodzeń edukacyjnych; 10) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi.

Szkoła i placówka, przy prowadzeniu działań wychowawczych, edukacyjnych, informacyjnych, profilaktycznych powinna współpracować z rodzicami, opiekunami prawnymi, jednostką samorządu terytorialnego, z poradnią psychologiczno-pedagogiczną, w tym z poradnią specjalistyczną, policją, sądem, stacjami sanitarno-epidemiologicznymi, podmiotami realizującymi świadczenia zdrowotne, ośrodkami doskonalenia nauczycieli itp.

A co w przypadku konieczności szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych?

Do 2015 r. przepisy §10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz.U. Nr 26.226) zobowiązywały szkoły i placówki do opracowania strategii działań interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem. Rozporządzenie zostało uchylone z dniem 1 września 2015 r., co wynika z wejścia w życie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii. W nowym rozporządzeniu zwrócono uwagę na doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów i wychowanków zachowań ryzykownych. Dokładnie określono profilaktykę uniwersalną, selektywną i wskazującą.

Procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży określone zostały w *Krajowym Programie Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przystępczości wśród Dzieci i Młodzieży* uchwalonym przez Radę Ministrów w dniu 13 stycznia 2004 r. Autorzy programu wskazali na szczególnie obowiązek reagowania na niepokojące sygnały zachowania uczniów, który spoczywa na nauczycielach. Określili szkołę, z racji powszechnego charakteru i funkcji jako teren, na którym w różnym stopniu i w różnej postaci, ujawniają się niemal wszystkie nurtujące młodzież problemy. Podkreślono, że wiele wysiłków pedagogów mających na celu eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń okazało się mało trafnych i nieskutecznych. Na terenie szkoły dochodzi do zdarzeń, które bezpośrednio zagrażają bezpieczeństwu i zdrowiu (czasem nawet życiu) uczniów. Nauczyciel częstokroć czuje się osamotniony i bezradny w sytuacji, kiedy ma do czynienia z zachowaniem w żadnym stopniu nie mieszczącym się w regulaminie szkoły, a nierzadko będącym czynem karalnym lub przestępstwem. Ważnym efektem wdrożenia Programu jest rozpowszechnienie we wszystkich województwach, także w województwie podkarpackim *Procedur postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z Policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności: narkomanią, alkoholizmem i prostytutką*. W sprawozdaniu z realizacji Programu czytamy, że szkoły, które współpracowały z Policją w zakresie ich realizacji, oceniają *Procedury ...* jako bardzo przydatne i skuteczne. Utrzymywane są stałe robocze kontakty, prowadzone są wspólne szkolenia, trwa wzajemna wymiana informacji o zagrożeniach i zdarzeniach występujących na terenie szkół. Ponadto niektóre placówki oświatowe na bazie *Procedur ...* tworzą własne szczegółowe programy, adekwatne do lokalnych potrzeb.

W jaki sposób obecnie mogą zafunkcjonować szkolne procedury?

Na podstawie działań określonych w różnorodnych programach dyrektor szkoły/placówki może wydawać w drodze zarządzenia wytyczne postępowania w konkretnej sprawie, w tym przypadku postępowania w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia, nauczyciela, innych osób. Przy czym procedury powinny być skoordynowane z krajowymi, gminnymi programami np. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, pomocy dzieciom z grupy ryzyka, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, cyberprzemocy.

Podstawą prawną opracowanych, stosowanych w szkole/placówce procedur mogą być przepisy o postępowaniu w sprawach nieletnich, o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

W treści *Krajowego Programu Zapobiegania Niedostosowaniu Społecznemu i Przestępczości wśród Dzieci i Młodzieży* można wyszukać propozycje procedur postępowania nauczycieli i metody współpracy szkół z policją w sytuacjach zagrożenia dzieci oraz młodzieży przestępczością i demoralizacją, w szczególności narkomanią, alkoholizmem i prostytucją, m.in.: procedury postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży demoralizacją, procedury interwencyjne wobec dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem, procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia przemocy, kradzieży i niszczenia

mienia, procedury postępowania wobec ucznia – sprawcy czynu karalnego lub przestępstwa, procedury postępowania nauczyciela wobec ucznia, który stał się ofiarą czynu karalnego.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury *Niebieskiej Karty* oraz wzorów formularzy *Niebieska Karta* (Dz.U. 2011.209.1245) od 18 października 2011 r. obowiązuje procedura *Niebieskiej Karty*, która nakłada na szkołę określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy domowej. Wobec powyższego szkoła ma obowiązek opracować odpowiednią szkolną procedurę interwencyjną w określonej sytuacji – bo nie w każdej szkole jest psycholog, bywa, że pedagog szkolny jest nieobecny, mamy utrudniony kontakt z rodzicami, krewnymi dziecka, nie są podejmowane działania z udziałem dziecka, bo nie możemy nawiązać kontaktu z pełnoletnią osobą najbliższą (w stosunku do dzieci dotyczy to drugiego rodzica, dziadków i pełnoletniego rodzeństwa).

Działania przewidziane procedurami, które zostaną opracowane w konkretnej szkole/placówce powinny wynikać także z działań przewidzianych w szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym (od 1 września 2017 r.) oraz z działań realizowanej w szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Opracowała: Mariola Kietboń
starszy wizytator Kuratorium Oświaty w Rzeszowie

Krośnieński „Szczepanik” Szkołą Zawodową Najwyższej Jakości

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Jana Szczepanika w Krośnie został w czerwcu 2016 r. wyróżniony tytułem *Szkoły Zawodowej Najwyższej Jakości* w konkursie ogłoszonym w ramach projektu *Europejskie rozwiązania w zapewnieniu jakości*.

Z wysoką oceną i zakwalifikowaniem jako dobra praktyka w zakresie zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym spotkało się wiele działań podejmowanych w szkole dla promocji i rozwoju kierunku odzieżowego przez *Koło Modelek „Gracja”*. Działania te zostały opisane w *Katalogu Dobrych Praktyk*, który wspomaga szkoły i organy nadzorujące w realizacji zadań w zakresie zapewniania jakości kształcenia zawodowego.

Tradycją szkoły stały się pokazy mody, w których jako modelki i modele uczestniczą uczniowie. *Koło Modelek „Gracja”* powstało z inicjatywy uczniów Technikum Odzieżowego. Uznaliśmy, że jest to dobry pomysł, ponieważ kształcenie zawodowe wymaga stosowania metod i technik dydaktycznych ukierunkowanych na zaspokojenie indywidualnych potrzeb, zainteresowań uczniów, a także samodzielnego, skutecznego rozwiązywania problemów.

Uznano, że takie działania znakomicie przygotowują uczniów do współpracy w grupie, wpłyną na kształtowanie postaw twórczych. Zorganizowanie pokazów mody wymaga wiele wysiłku ze strony nauczycieli i uczniów, ponieważ wcześniej należy zaprojektować i uszyć kolekcje odzieżowe. Niezmiernie ważne jest przygotowanie własnoręcznie wykonanych dodatków, makijażu, fryzur, ale również opracowanie podkładu muzycznego i układów choreograficznych. Istotne jest miejsce, czas prezentacji, a przede wszystkim publiczność, której pokaz mody ma być przedstawiony. Wśród przygotowanych kolekcji odzieżowych mieliśmy np.: inspiracje nastrojami człowieka, podróżami, sztuką, żywiołami. Dążąc do profesjonalizmu w realizacji prezentacji, nauczyciele i uczniowie odbyli szkolenie z zastosowania programu komputerowego do projektowania odzieży, układu szablonów i konstrukcji odzieży, profesjonalne warsztaty stylizacji prowadzone przez znanych w środowisku modowych projektantów i stylistów, warsztaty makijażu, stylizacji fryzur.

Wymienione wyżej metody i sposoby pracy powodują, że zajęcia są interesujące, wyzwalają w uczniach otwartość, kreatywność, dając uczniom możliwość bycia częścią

Pokaz mody w trakcie obchodów 125-lecia Szkoły – 10 października 2013 r.

twórczym aniżeli odtwórczym. Ponadto uczniowie są bardziej aktywni i chętni do dzielenia się zdobytym doświadczeniem z innymi uczniami. Sprzyja to nawiązywaniu relacji z przyszłymi pracodawcami, którzy szybko poznają zapal i determinację młodych ludzi, co skutkuje ich późniejszym zatrudnieniem. Ambicja, pasja, pozyskane umiejętności oraz chęć zaistnienia na rynku mody rozwijają w nich odwagę do doskonalenia wiedzy, a nade wszystko do zakładania własnych firm odzieżowych i prezentowania swoich kolekcji.

Nic dobrego w szkole nie mogłoby się zdarzyć bez dużego zaangażowania kadry szkoły, która z radością i misją przekazuje nie tylko wiedzę, ale również wartości i pasję. W sukcesie Koła Modelek *Gracja* największy udział mają: Teresa Belcik – nauczyciel pracowni stylizacji i kreowania ubiorów, podstaw projektowania odzieży oraz Wiesława Szwałb – nauczyciel kreowania ubiorów, konfekcjonowania odzieży.

Dążąc do rozwoju kształcenia zawodowego podejmujemy szereg starań o unowocześnienie wyposażenia technodydaktycznego i poszerzenie oferty edukacyjnej dla uczniów. Dla realizacji tych celów korzystamy z różnych projektów zewnętrznych. Spośród największych w ostatnich kilku latach wymienić należy:

- *Już dziś tworzę własną firmę. Program rozwojowy ZSP1 w Krośnie (2011-13)*, w ramach którego uczniowie objęci byli indywidualnym doradztwem zawodowym, odbyli kurs *Jak założyć własną firmę?* oraz *Komputerowe wspomaganie własnej firmy*, wizyty studyjne w dużych rzeszowskich firmach, konsultacje na stanowiskach pracy u pracodawców,
- *Podkarpackie stawia na zawodowców (2014-16)* – projekt, w ramach którego 334 uczniów uczestniczyło m.in. w dodatkowych zajęciach z języka angielskiego i matematyki, kursach komputerowego wspomaganie firmy, komputerowego prawa jazdy ECDL, samochodowego prawa jazdy kat. B, operatora wózków jezdniowych, funkcjonowania firmy symulacyjnej,
- *Kształcenie zawodowe szansą rozwoju (od 2016 roku)* – w ramach tego projektu uczniowie odbywają kursy, m.in.: języka angielskiego zawodowego, kas fiskalnych, zakładania i prowadzenia własnej firmy, stylizacji i makiażu oraz staże zawodowe,

- *Po doświadczenie na europejski rynek pracy!* – wdrażany od 2017 roku program zagranicznych praktyk zawodowych dla 72 uczniów kształcących się w zawodach: technik ekonomista, technik handlowiec, technik obsługi turystycznej. Uczniowie realizują swoje 4-tygodniowe praktyki w Niemczech i na Słowacji, odbywają dodatkowe zajęcia językowe i kulturoznawcze przybliżające środowisko, do którego się udają. Po zakończeniu praktyki otrzymują certyfikaty umiejętności zawodowych Europass.

Do ważnych działań wspierających edukację zawodową zaliczyć należy także naszą współpracę z pracodawcami reprezentującymi lokalne firmy produkcyjne, handlowe, usług spedycyjnych i turystycznych, rozmaite instytucje i urzędy. Jest ich ok. 70. Szczególnie cenimy sobie wspieranie codziennej pracy szkoły elementami kształcenia dualnego. Część zajęć kształcenia zawodowego udaje się zrealizować u pracodawców, w naturalnych warunkach funkcjonowania firmy, z wykorzystaniem jej potencjału materialnego i kadrowego. Równie mocno cenimy sobie współpracę przy realizacji praktyk uczniowskich. Współpraca ta jest systematycznie diagnozowana, a wnioski są bardzo pozytywne: młodzież uzyskuje na praktyce komplementarną wiedzę, kształtuje swoją postawę zawodową, konfrontuje wiedzę szkolną z rzeczywistymi warunkami funkcjonowania firmy, a pracodawcy uzyskują realną pomoc, mogą również wstępnie zapewnić sobie przyszłe kadry. W 2016 roku nasza współpraca z Przedsiębiorstwem Produkcyjno-Handlowym *JOLANTEX Kornel Chodak* została doceniona i wyróżniona w organizowanym przez Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie konkursie *Biznes Klasa*.

Cenimy sobie współpracę z uczelniami, w tym w szczególności z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową im. Stanisława Piłonia w Krośnie. Korzystamy z uczelnianych laboratoriów, uczestniczymy w pokazach, a pracownicy uczelni prowadzą tematyczne wykłady dla uczniów (zwłaszcza branży turystycznej), znacznie poszerzając ich horyzonty zawodowe.

Źródła:

- Opis konkursu *Szkoła Zawodowa najwyższej jakości*: <http://www.esqa.pl/konkurs>
- Katalog Dobrych Praktyk <http://www.esqa.pl/katalog>

Opracował: Andrzej Gregorczyk
dyrektor Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 w Krośnie